

Négy és fél évtized

Ennyi idő telt el azóta, hogy a képen látható öregdiákok megszerezték érettségi bizonyítványukat. Többségüknek már lezárult az aktív munkás élete, hiszen átlépték a nyugdíjkorhátárt. Szaporodnak a halottaik is. A megemlékezés koszorú 12 tanárra és 16 diákra emlékezett. Mára csupán három tanár maradt, közülük kettőt, dr. Lovász Györgyöt és Szatur Gézát üdvözölhették. Ime, ők, negyvenhárman.

Az 1958-ban érettségizett IV. A osztály

Balról: Csicsely Zsuzsa, Blaskó Anna, Szedmohradzki Erzsébet, Makarov Zsuzsa, Arnóczy Ilona, Béres Anna, Zwickl Edit, Freska Irén, Szatmári Róza, Zvada Judit (Osztályfőnök: †Szonyi Sándor)

IV. B osztály

Állnak (balról): Szrnka János, Szatur Géza matematika-fizikatanár, Czinkoczi Pál, Dr. Lovász György (takarva) osztályfőnök, Mácsanszki Mihály, Jánovszki György, Opauszi Pál, Apáti Nagy Gábor, Benkő Béla, Baranyi István, Szakács György, Konczos István. Guggolnak: Dr. Kutas Ferenc, Kepenyés Mihály, Bontovics Béla, Nyemcsok János, Dr. Vető István, Regős Mátys, Egri Imre

IV. C osztály

Balról: Bracsok Mária, Matusik Zsuzsa, Kasuba Judit, Kemény Gizella, Gyurcsik Olga, Nyári Mihály, Demjén Zsuzsa, Krizsán György, Szilágyi Erzsébet, Tákos Éva, Lohr Gyula, Hipszki Éva, Veszter Géza, Fazekas Ferenc, Kovács Béla, Dr. Fabó János (Osztályfőnök: †Dr. Pálos György)

DR. MOLITORISZ PÁL

Rendkívüli időjárási események, és különös természeti jelenségek a régi szarvasi sajtó tükrében 3. rész

Nincs unalmasabb a tegnapi újságnál, de egészen más a helyzet, ha a régi újság már több évtizedes. Az első szarvasi hetilap 1877-ben indult a Sípós Soma által szerkesztett Szarvasi Újsággal, s ezt követően közel háromszázadon át Szarvasnak mindig volt hetilapja, általában több is, sőt néhány hónapig napilapot is kiadtak (1933) merész szerkesztők. A régi szarvasi újságok évfolyamai nemcsak érdekes olvasmányok, de becses források a város történetének. A helyi sajtó kutatásának melléktermékeként most a rendkívüli időjárási eseményekről és különös természeti jelenségekről szóló cikkek, tudósításokból nyújtunk át egy csokrot az olvasónak.

Előzmény: RENDKÍVÜLI IDŐJÁRÁSI ESEMÉNYEK, ÉS KÜLÖNÖS TERMÉSZETI JELENSÉGEK A RÉGI SZARVASI SAJTÓ TÜKRÉBEN I. RÉSZ: Rendkívüli időjárási események I. (Szarvas és Vidéke Hetilap 37. szám)
RENDKÍVÜLI IDŐJÁRÁSI ESEMÉNYEK, ÉS KÜLÖNÖS TERMÉSZETI JELENSÉGEK A RÉGI SZARVASI SAJTÓ TÜKRÉBEN II. RÉSZ: Rendkívüli időjárási események II. (Szarvas és Vidéke Hetilap 38. szám)

Különös természeti jelenségek

A XVIII. században elterjedt volt – különösen az evangélikusok között – a csodajelek (a prodiák) figyelése, s különösen az égi jelekből, a meteoritok, az üstökösök megjelenéséből különböző jelentős események bekövetkezése számítottak. Markovics Mátys szarvasi lelkész a következőket jegyezte fel: „1734-ben a szentháromság ünnepe utáni 16. vasárnapot (október 10-e) követően Szarvasról Csetnekre indultam, midőn átelve a Körös folyón kocsira szálltam, s még pirkadat előtt holdvilágnál szemem az égre emeltem... a Hold közelében valamiféle lobogó tüzet láttam, kard alakút, amely Szentandrási falu irányába mutatott, de csakhamar elenyészett. Ugyanezen esztendőben, Krisztus születésének ünnepe előtt este 8 és 9 óra között égömbre emlékeztető hatalmas, kerekded, tüzes golyóbis tünt fel az égen: szikrákat szórvá szerte szét, rohanást haladt el napnyeszet felől napkeletnek a szarvasi határ felett, majd darabokra hullva akkora dörejt hallatott, hogy földünk megremegett belé.” Markovics a „csodajeleket” az 1735. évi szentandrási Péter-féle lázadás előjelzéseként értelmezte. Szintén Markovics jegyezte fel, hogy „az 1740. esztendőben, a Vízkereszt ünnepe utáni negyedik vasárnapot megelőző szombaton (január 30.), éjnek idején, még pitymallat előtt oly hatalmas fény ragyogta be városunkat, hogy minden részlete tisztán látszott, s láttára csodát kiáltottál volna, ám mihamar elenyészett.”¹

1901. április 2-án 18 órakor kisebb eréjű földrengést észleltek Szarvason, mely egy másodpercig tartott. A földrengést kevesen észlelték, károk nem keletkeztek, „az ablakredőny zsinórai ingaszerű lengést végeztek”.
1928. április 14-én és 18-án ismét kisebb földrengés volt észlelhető Szarvason. 14-én délelőtt 10 óra után pár másodperccel bekövetkezett rengést több helyen érezték, így a Szarvasi Községházán egy falhoz támasztott bicikli vagy 20 cm-t gurult előre. *Gr. Balza Géza* földbírtokos kastélyában a csillárok kilengtek. 18-án reggel 8 óra 40 perckor észlelték az újabb hasonlóan kiserejű rengést.
1928. június 29-én reggel 5 óra 14 perckor napfogyatkozás volt észlelhető Szarvasról.
1928. július 10-e körül árnyékban 42 °C melet megmértek Szarvason, az aratás már megkezdődött, jó termés ígért, de a gazdák szomorúsá-

gára szípol (Anisoplia agricola) nevű kártékony rovartársa pusztította a termést, különösen a Décsi pusztán, Kákahalmon és Nagyfokon. A rovar a legelőkről terjedt át a szántóföldekre. Tóniszálláson is hatalmas területet pusztított el. A védekezés egyik módja az volt, hogy a rovarokat a kalászkokról cserépbögrebe szedezték, majd összegyűjtötték vagy forró vízzel ölték meg őket. A kár becsülésére egy bizottság jött létre. Ugyanezen év szeptemberének végén csodába illő látványossággal lépett fel a hesseni légy. A szarvasi járásban a Décsi pusztán, de különösen az Öcsöd-Bábockai *Lederer* uradalomban voltak észlelhetőek. A legyek négy-öt helyen gyárkémény szerűen milliószámra hemzsegték a levegőben. A közelben tartózkodók zizegő, suhogó zajt hallottak, s a legyek pár pillanat alatt belepték az embert, állatot. Sajnos a zsenge búza gyökérzetét tönkretévő átkos rovar kártevése ellen nem volt semmi biztos védelem.

1929. április 19-én délután 5 órakor különös természeti tűnemény volt észlelhető Szarvason. Az ég délnyugati részén egy hosszú fénycsík volt látható, mely lassan összehúzódott, majd a Nap magasságában egy a Naphoz hasonló nagyságú erős fényű gömbé zsugorodott össze. A szemlélők nagy csodálattal észlelték a különös égi tűneményt, mely mintegy fél óráig volt látható, mintha két Nap tündökölt volna az égen. A Szarvasi Hírlap a különleges égi tűneménnyel kapcsolatban kérdést intézett a meteorológiai intézethez, melynek igazgatója a következőkben tájékoztatta az olvasókat: Az a jelenség, melyet a szarvasiak észleltek a tudomány által pontosan ismert ritka tűnemény, szinte matematikai pontossággal ki számítható a megjelenése. A melléknep, az anhelion olyankor jön létre, amikor 8-10 kmnyi magasságban – tehát nagyon hideg levegőrétegekben – bizonyos fajtájú felhő képződik, mely inkább finom jég-szemcsékből, mint párából áll. A nap sugarai a jég-szemcséken keresztülhatolva az égbolt egy másik pontján tükröződnek vissza egy második Nap alakjában.

1929. május 10-én este 8 óra tájban hasonló jelenség volt megfigyelhető Szarvason, azaz a különbséggel, hogy csak a melléknep volt látható a menybolt északi szélén, mivel a Nap már lenyugodott. A melléknep egy negyedóráig volt látható erősödő fénnnyel, majd teljesen eltűnt.
1931. április 2-án este a lakosság nagy gyönyörűséggel

nézte végig a teljes holdfogyatkozást, melyet Szarvasról is jól lehetett látni, még ugyanebben az évben szeptember 26-án 19 óra körül megismétlődött a jelenség.

1931. július 16-án este fél tízkor Szarvas felett egy tündöklő fényességű meteor jelent meg nappali világosságot árasztva. A meteor a fél égbolt befutotta, s alig pár száz méter magasságban látszódt, rakétához hasonlóan szikrákat szórt magából.

1932. február 25-én a szokatlanul nagy hideg és a vastag hótakaró miatt az Alföld egyes részein ritka természeti tűneményt lehetett megfigyelni. A csillagos ég alján hatalmas fényfászerű fényhasábok sorakoztak egymás mellé, amik káprázatosan csillogtak a hideg éjszakában. Ezt a sarki fényhez hasonló tűneményt este 9 óra tájban Szarvason is igen jól lehetett látni, sokan gyönyörködtek benne.

1933. augusztus 15-én éjfél tájban a szabadban tartózkodók gyönyörű természeti jelenségnek voltak tanúi Szarvason. A keleti égbolton egy pillanat alatt keresztül száguldott egy hatalmas meteor, és mint ha kettéhasította volna a menyboltzat csillagos kárpitját, 3 másodpercig tündöklő kékes fényt árasztott szét, amely a nappali fénynél is erősebb és vakítóbb volt. A meteor hullását tompa zúgás kísérte, s a szemlélőket lenyűgözte és egyben megrémítette a ritka, csodálatos égi jelenség. Az alvó város három másodpercig fényárban tündökölt, majd a sötétség újra átvette birodalmát.

1935. április elsején este fél 8 óra tájban Szarvason ismét meteorhullás volt megfigyelhető. A dél-keleti égbolton egy fokozatosan Hold nagyságúra növekedett tüzes meteor jelent meg, melynek a Föld légkörében éresek történt szét-hullása detonációt is okozott.

1938. január 25-én éjjel erős északi fényjelenség volt észlelhető a városban. A meteorológiai állomáshoz küldött jelentések a fényt kékes vagy sárgászöld, illetve tejfehér színűnek jelezték, de Szarvason bíborpiros volt, olyannak tűnt mintha fényzórók sorozata sugározná a fényt, mely a fényjelenség tetején koronaszerűen összefolyt.

1943. november 1-én hétfőn este 23 óra 3 perckor egy nappali fényt árasztó vörös színű meteor futott át észak-déli irányban Szarvas felett. A meteor eltűnése után az égre rajzolt útja ezüstös színben még három percen át csillogott, középen különösen erős, vöröses fénnnyel.

1947. április 17-én éjjel körül Szarvason az északi égbolton sötét bíborpiros fény jelent meg, mintha egy nagyméretű tüzevilágítaná be az eget. A fény keletre nyugat felé haladt, a viharfelhők gyorsaságával. A sarki fény a sarkkörökön belül megszokott jelenség, innen távolodva gyakoriságuk csökken, nálunk ritkán észlelhető. *(Második közlés, a szerző hozzájárulásával, vége)*

¹Markovics Mátys: Szarvasi csodajelek és egyéb nevezetességek, latinból fordította Pánczél Barnabás, jegyzetekkel ellátta Dusnok-Draskovich József, in: A hétköznapi történelmi szemlélet. Szerk.: Dusnok-Draskovich József és Erdész Ádám, Gyula 1997. 154-156. p.